

doi: <https://doi.org/10.15407/knit2016.06.037>

УДК 347.85

Н. Р. Малишева, А. М. Гурова

Інститут держави і права ім. В. М. Корецького
Національної академії наук України, Київ

НОВАЦІЇ В ДОЗВІЛЬНОМУ ПОРЯДКУ ЗДІЙСНЕННЯ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ЧИ ДАНИНА ЧАСУ?

Аналізуються зміни, що відбулися в останні роки у космічній галузі України у зв'язку із взятим державою курсом на дерегуляцію господарської діяльності. Зокрема, критично оцінюється скасування ліцензування в космічній сфері як таке, що прямо суперечить міжнародному космічному праву, йде врозрід зі світовою, зокрема європейською практикою, а також не відповідає специфіці космічної діяльності.

Ключові слова: космічна діяльність, дерегуляція, ліцензування, міжнародне космічне право, національне космічне законодавство.

ВСТУП

В останні роки в Україні набирає оберти процес дерегуляції господарської діяльності, основною метою якої є спрощення регуляторної бази через зменшення кількості документів дозвільного характеру, дозвільно-погоджувальних процедур, переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню; забезпечення істотного поліпшення умов ведення бізнесу в Україні; відмова від системи тотального обтяжливого контролю за всіма суб'єктами господарської діяльності тощо. Ці конче потрібні суспільству зміни, однак, не мають перетворюватись на чергову кампанію. Дуже важливо, щоб відповідний процес був вдумливим і виваженим, враховував би особливості кожної сфери діяльності, до якої він застосовується. Реалізації цих керівних настанов має в першу чергу сприяти законодавство України, зокрема Закон України

від 02.03.2015 р. «Про ліцензування видів господарської діяльності» [3], що набрав чинності 28 червня 2015 р., скасувавши Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01 червня 2000 р., який до того часу діяв. Згідно з новим Законом Державне космічне агентство України — центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері космічної діяльності, — втратило повноваження з ліцензування всіх видів космічної діяльності, а саме: з розроблення, випробування, виробництва, експлуатації ракет-носіїв, космічних апаратів та їхніх складових частин, наземного комплексу управління космічними апаратами та його складовими частинами.

Вважаємо таке законодавче рішення неогрунтованим і таким, що не відповідає державним інтересам, міжнародним зобов'язанням України, зарубіжній, зокрема європейській практиці, зрештою — специфіці космічної галузі. І ось чому.

© Н. Р. МАЛИШЕВА, А. М. ГУРОВА, 2016

ОСОБЛИВИ УМОВИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В КОСМІЧНІЙ СФЕРІ

Ведення бізнесу в кожній сфері господарювання, крім загальних умов, передбачених законодавством України, має підкорятись і специфічним вимогам, пов'язаним з особливостями предметної сфери. Космічній галузі, зокрема, характерні такі властивості:

1) *високотехнологічність, наукоємність, інноваційність*: космічною промисловістю створюються унікальні об'єкти, які за своїми експлуатаційними характеристиками не мають аналогів у світі або відповідають кращому світовому рівню аналогової техніки;

2) *ключова роль держави у забезпеченні космічної діяльності та відповідальності за її наслідки*: держава в особі своїх органів виконує організаційно-фінансові функції та виступає як єдиний суб'єкт, що здійснює організацію виробництва та експлуатації ракет-носіїв, у тому числі їхніх космічних запусків із будь-якою метою;

3) *висока ризикованість* завдання шкоди життю та здоров'ю людей, довкіллю та цінному космічному устаткуванню. А принцип пріоритетності державного захисту життя та здоров'я людини, навколишнього природного середовища, захисту обмежених ресурсів та забезпечення безпеки держави шляхом ліцензування закріплений у п. 4 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»;

4) *мета космічної діяльності спрямована на забезпечення інтересів держави у сфері національної безпеки та оборони, а також суспільства* (телекомунікації, супутникова навігація, метеорологія, управління природними ресурсами, попередження техногенних та природних катастроф тощо).

Специфіка кожної сфери господарювання стимулює державу до встановлення відповідного правового режиму, який втілюється в регуляторних, в разі потреби — у дозвільних механізмах.

Доктриною адміністративного права розроблено певні критерії, відповідність яким вимагає ліцензування господарської діяльності з боку держави. Це зокрема: її соціально-економічна роль та широке коло контингенту обслуговування; забезпечення економічної безпеки держави;

підтримка інтелектуального потенціалу; наявність державного інтересу; необхідність спеціальних знань; небезпека завдання шкоди життю та здоров'ю, навколишньому природному середовищу та деякі інші. Більшість із цих критеріїв знайшли своє відображення і в законодавстві [1, 4, 8].

Космічна галузь за своєю правовою природою відповідає всім вищезначеним науковим критеріям, що ставить її в ряд видів діяльності, які мають підлягати дозвільно-ліцензійному порядку господарювання.

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЗДІЙСНЕННЯ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Вважаємо, що правовий режим організації та здійснення космічної діяльності, який діяв до 2015 р.¹, в основному відповідав критеріям дерегуляції, передбаченим сучасними директивними державними документами з означених питань [1, 6].

По-перше, попередній і поточний державний нагляд і контроль здійснювався єдиним суб'єктом — Державним космічним агентством України (ДКА України), повноваження якого не дублювалось жодним іншим державним органом.

По-друге, дозвільно-ліцензійна діяльність здійснювалася під наглядом Держпідприємництва, зокрема відповідно до ризикоорієнтованої системи державного контролю.

По-третє, ліцензування відповідало принципам державної регуляторної політики, визначеним ст. 4 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [2], а саме: доцільності, адекватності, ефективності, збалансованості, передбачуваності та прозорості.

¹ Цей режим був передбачений Законом України «Про космічну діяльність» (абз. 7 частини першої ст. 5), Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» (п. 18 частини 3 ст. 9), що втратив чинність; постановою Кабінету Міністрів України від 14.11. 2000 р. № 1698 «Про затвердження переліку органів ліцензування» в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27.07.2011 р. № 798, що нині втратив чинність.

З цього випливає, що дозвільно-ліцензійний порядок космічної діяльності обумовлений її характером та не створює для відповідної діяльності жодних обтяжень.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ПІДВИЩЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до п. 6 Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 [7], цілями дерегуляції є створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, залучення інвестицій, спрощення міжнародної торгівлі та підвищення ефективності ринку праці. При цьому серед індикаторів реалізації Стратегії вказано досягнення Україною місця серед перших 30 позицій у рейтингу Світового банку Doing Business.

Слід зазначити, що у сфері космічної діяльності вказані економічні цілі значною мірою забезпечувалися саме функціонуванням інституту ліцензування:

1) ліцензійні умови містили вимоги щодо кваліфікації та виробничих потужностей суб'єкта господарювання, виконання ним комплексу правил космічної діяльності, а тому сприяло підвищенню стандарту забезпечення виконання контрактів, який є одним із показників рейтингу Doing Business;

2) наявність ліцензії була підставою для отримання податкових пільг, що також поліпшувало інвестиційний клімат та підвищувало рейтинг Doing Business за відповідним показником;

3) державне визнання стимулювало кредитування ризикованої космічної діяльності, що також підвищувало рейтинг України за рахунок космічної сфери господарювання за цим показником;

4) серед підстав анулювання ліцензії знаходилось встановлення факту використання праці без оформлення трудових відносин з працівниками, що свідчить про підвищення в даній локальній сфері господарської діяльності критерію якості ринку праці в країні, що також відповідає критеріям оцінки економічних показників України в рейтингу Doing Business;

5) законодавством України традиційно був запроваджений обмежений за суб'єктом складом допуск до окремих видів космічної діяльності. Так, відповідно до ст. 4 Закону України «Про підприємництво»², виробництво та експлуатація ракет-носіїв могли здійснюватися лише державними підприємствами та організаціями. При цьому недержавні юридичні особи могли бути залучені до вказаної діяльності як співвиконавці державних контрактів за рекомендацією державних підприємств, але лише після отримання ліцензій. Інакше: ліцензування, з одного боку, відкривало шлях приватним інвестиціям до найприбутковіших видів космічної діяльності; по-друге, забезпечувало якість та відповідальний характер такої діяльності. Скасування інституту ліцензування призвело до того, що на недержавних юридичних осіб можуть тепер покладатися лише роботи щодо розроблення та випробування космічної техніки. Причому якість виконання таких робіт не гарантується з боку держави жодними контрольно-наглядовими заходами.

Конкурентноздатність на ринку космічних послуг досягається виконанням не тільки суто техніко-економічних, але й низки екологічних вимог. Відповідність екологічним критеріям на різних етапах запланованої космічної діяльності (проекування, розроблення, виробництва, експлуатації космічних апаратів, роботи наземного космічного комплексу тощо) була предметом державного нагляду, у першу чергу — на стадії ліцензування суб'єктів космічної діяльності. Крім того, сьогодні екологічні чинники космічної діяльності виходять на перший план у зв'язку із зростанням міжнародного занепокоєння проблемою техногенного засмічення космічного простору³. Забезпечення відповідності екологіч-

² Закон втратив чинність на підставі Закону України № 191-VIII від 12.02.2015 № 191-VIII // Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 21. — Ст. 133.

³ Див., зокрема, Керівні принципи щодо попередження утворення космічного сміття, прийняті Міжнародним координаційним комітетом з космічного сміття. — Inter-Agency Space Debris Coordination Committee Space Debris Mitigation Guidelines. — IADC 02-01 Revision 1. — September 2007 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.iadc-online.org/index.cgi?item=docs_pub; United Nations Office for Outer Space Affairs. Space De-

ним вимогам, зокрема вимогам мінімізації космічного сміття, потребує значних капіталовкладень. А за умов відсутності контролю чинники скорочення собівартості продукції стануть для недобросовісних підприємців потужними стимулами для нехтування вказаними вимогами. Це своєю чергою неодмінно призведе до зниження економічної та екологічної конкурентоздатності вітчизняних ракетних систем, вразливих з т. з. техногенного засмічення навколоземного космічного простору.

Таким чином, є пряма залежність між створенням сприятливого середовища для ведення бізнесу, залученням інвестицій, підвищенням світової конкурентоспроможності, спрощенням міжнародної торгівлі у космічній галузі господарювання та ліцензуванням космічної діяльності. Вважаємо, що скасування останнього призведе до наслідків, протилежних передбачуваним.

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ЮРИСДИКЦІЇ ТА НАГЛЯДУ В ГАЛУЗІ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У світі на сьогодні кілька десятків держав вважаються космічними, тобто такими, які в тій чи іншій якості залучені до виконання міжнародних чи національних космічних проектів і програм. При цьому приблизно десять із них володіють повним технологічним циклом ракетно-космічної діяльності від наукових досліджень, дослідно-конструкторських розробок, виробництва, випробування, експлуатації ракетно-космічної

техніки аж до утилізації її решток, насамперед ракетного палива. В цю десятку потрапляє й Україна, яка має доволі розвинений і потужний космічний сегмент з наземною та космічною інфраструктурою. Наявність самостійної космічної індустрії — це престиж і міжнародне визнання нашої держави, оскільки одним із критеріїв, що визначають місце у світовому космічному рейтингу, є саме можливість самостійного здійснення відповідної діяльності. Водночас такий статус накладає на державу й чимало зобов'язань перед світовим співтовариством, що прямо передбачено міжнародним космічним правом.

Так, відповідно до ст. VI Договору ООН про принципи діяльності держав з дослідження та використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (далі — Договір про космос), міжнародна відповідальність за всю національну діяльність у космічному просторі покладається на державу, на території або під юрисдикцією якої така діяльність здійснюється. При цьому не має значення, ким безпосередньо провадиться така діяльність: урядовими органами чи неурядовими юридичними особами. В Договорі про космос прямо зазначено, що діяльність неурядових юридичних осіб у космічному просторі має провадитись з дозволу і під постійним спостереженням відповідної держави. А Конвенцією про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами, передбачено, що саме держава несе абсолютну відповідальність (тобто відповідальність, що не залежить від вини) за шкоду, заподіяну її космічним об'єктом на поверхні Землі або повітряному судну в польоті (ст. II Конвенції).

На виконання вказаних загальнообов'язкових норм, міжнародною спільнотою розроблено ряд рекомендаційних положень, закріплених резолюціями ГА ООН. До таких, зокрема, належать затверджені резолюцією ГА ООН 68/74 від 11.12.2013 «Рекомендації щодо національного законодавства, яке стосується дослідження і використання космічного простору в мирних цілях»⁴.

⁴ A/Res/68/74/ — Генеральна Ассамблея ООН. Резолюції 68-ї сесії (2013—2014) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un.org/ga/ga/68/docs/68res1.shtml>.

Відповідно до п. 2 резолюції, державам необхідно видавати дозволи та забезпечувати нагляд за космічною діяльністю, що проводиться як на їхніх територіях, так і за їхніми межами, але під юрисдикцією їхніх громадян чи установ, якщо тільки юрисдикцію щодо такої діяльності не здійснює інша держава. Космічна діяльність повинна проводитись із дозволу компетентного національного органу. Такий орган, а також умови видачі, зміни, призупинення дії, відкликання дозволів повинні бути чітко визначені у межах національного законодавства. Однак умови видачі дозвільних документів повинні відповідати міжнародним зобов'язанням за договорами ООН. Умови видачі таких документів повинні сприяти підтвердженню того, що космічна діяльність здійснюється безпечним чином і з обмеженням ризиків для людей, навколишнього середовища і майна, не створювати перешкод для проведення іншої діяльності в космосі.

Пряма вказівка на положення даної резолюції міститься у принципі 1 проекту Керівних принципів забезпечення довгострокової сталості космічної діяльності, що нині розробляється піж егідою Комітету ООН з космосу. Поряд з орієнтацією на створення сприятливих умов для суб'єктів космічної діяльності, ООН рекомендує враховувати міжнародну відповідальність держав за діяльність вказаних суб'єктів, ключову роль в якому відіграють ефективні національні механізми ліцензування.

Положення щодо виключної відповідальності держави за санкціонування всієї космічної діяльності та здійснення поточного контролю за нею передбачене також у Доповіді групи урядових експертів щодо заходів транспарентності і зміцнення довіри в космосі, представлений 29 липня 2013 р. на 68 сесії ГА ООН, а також в ряді інших міжнародних документів.

Таким чином, ліцензування космічної діяльності є не лише доцільним, а й необхідним правовим інститутом забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України, нехтування яким може призвести до визнання невідповідності законодавства України нормам міжнародного права [5].

ЛІЦЕНЗУВАННЯ КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ЗАРУБІЖНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

За даними Управління ООН з питань космосу, 43 держави-члени ООН із 191 мають на навколоремній орбіті космічні апарати, причому в 38 з них створені спеціалізовані органи управління космічною діяльністю, однією з основних функцій яких є ліцензування.

Космічна діяльність у межах ЄС значною мірою здійснюється Європейським космічним агентством (ЄКА). Механізми ліцензування космічної діяльності, встановлені ЄКА, стосуються переважно сфери захисту інтелектуальної власності. Ліцензування ж як діяльність щодо видачі суб'єктам космічної діяльності дозвільних документів, визначається національними законодавствами держав-членів ЄС, які входять до складу ЄКА.

Так, відповідно до ст. 2 Закону про космічні операції Французької Республіки (French Space Operation Act) від 22 травня 2008 р., будь-які оператори незалежно від національності, а також фізичні особи чи організації, чий штаб-квартири функціонують у Франції, незалежно від того, чи є вони операторами, метою яких є запуск космічних об'єктів з території чи устаткування Франції або під її юрисдикцією, повинні отримати ліцензії. Ліцензії видаються міністерством, до відання якого належить космічна діяльність, після оцінки відповідності моральним, фінансовим та професійним вимогам.

Ліцензування космічної діяльності було запроваджено і Федеральним законом Австрії щодо ліцензування космічної діяльності та встановлення національного реєстру (Austrian Federal Law on the Authorisation of Space Activities and the Establishment of a National Registry) від 11 жовтня 2011 р. Згідно із параграфами 3, 4 цього закону, ліцензія на здійснення космічної діяльності видається міністром транспорту, інновацій і технологій за умов: 1) володіння оператором достатніми можливостями та досвідом; 2) безпечності космічної діяльності для людей, їхнього майна, громадського порядку, суспільного здоров'я; 3) відповідності космічної діяльності національній безпеці, зобов'язанням Австрії за міжнародним

правом та австрійським інтересам зовнішньої політики; 4) спроможності космічних операцій до забезпечення космічного простору та небесних тіл від засмічення та несприятливих змін; 5) відповідності діяльності вимогам Міжнародного союзу електрозв'язку щодо орбітальних позицій та привласнення частот; 6) обов'язкового страхування космічної діяльності, щодо якої проводиться процедура ліцензування.

Ліцензування космічної діяльності передбачено ч. 1 ст. 3 Закону Сполученого Королівства Великої Британії та Ірландії «Про космічний простір» від 18 липня 1986 р., а саме: «будь-яка особа, котра перебуває під юрисдикцією Великобританії та здійснює запуск і забезпечення запуску космічного об'єкта, керування космічним об'єктом, будь-яку діяльність в космічному просторі, незалежно від того, провадиться вона на території країни чи поза нею, не може займатися цією діяльністю без уповноваження її ліцензією, яка видається міністром».

Виключність ліцензування всієї космічної діяльності для всіх її суб'єктів передбачена Законом Швеції «Про космічну діяльність» (1982:963) (Act on space activities) та однойменним декретом: (1982:1096) (Decree on space activities). Всі ліцензії видаються урядом після детальної перевірки заявки Національною радою з космічної діяльності та консультацій з адміністрацією у справах телекомунікацій. Відповідна рада здійснює контроль за дотриманням ліцензійних умов.

Є практика видачі ліцензій відповідно до призначення космічного устаткування та реалізованих ним місій. Прикладом такої практики є положення ст. 3 ч. 2 Закону Федеративної Республіки Німеччини щодо забезпечення супутникових даних (Satellite Data Security Act — SatDSiG) від 23 листопада 2007 р., згідно з яким для проведення високошвидкісного дистанційного зондування Землі необхідно отримати ліцензію.

Показовою в цьому контексті є також практика США щодо ліцензування. Диверсифікація космічної діяльності в цій країні зумовила розподілення ліцензійних повноважень між трьома інституціями. Федеральна комунікаційна комісія (Federal Communications Commission — FCC) видає ліцензії та контролює експлуатацію теле-

комунікаційних супутників відповідно до Комунікаційного акту 1934 р.; Управління комерційних космічних перевезень (Office of Commercial Space Transportation — OCST) ліцензує комерційні запуски відповідно до Акту щодо комерційних запусків від 1984 р.; Національна океанічна та атмосферна адміністрація (National Oceanic and Atmospheric Administration — NOAA) ліцензує комерційні системи дистанційного зондування на підставі Акту про комерціалізацію дистанційного зондування Землі від 1984 року.

Таким чином, всі космічні держави використовують інститут ліцензування для виконання своїх міжнародних зобов'язань, забезпечення якості та конкурентоздатності власної космічної продукції, а також зменшення тягаря відповідальності за шкоду, яка, відповідно до норм міжнародного космічного права, може бути на них покладена, навіть якщо вона спричинена неурядовими суб'єктами космічної діяльності, що діють під їхньою юрисдикцією.

ВИСНОВКИ

1. Деретуляція господарської діяльності є конче потрібним і назрілим напрямом реформ в умовах сучасних українських реалій. Вона здатна полегшити «ярмо» безпідставних дозвільно-контрольних процедур для бізнесу з боку різного роду державних інстанцій, покликана усунути паралелізм та дублювання функцій останніх, створити умови для вільного розвитку підприємництва відповідно до європейських вимог.

Водночас, як і всяке важливе починання, відповідний процес не повинен перетворитися на кампанію, яка без науково-аналітичного підґрунтя «змитає все на своєму шляху». У ході реалізації державного курсу на дерегуляцію важливо брати до уваги особливості сфер регулювання, суспільну та правову доцільність тих чи інших державно-правових перетворень, а також міжнародні зобов'язання України у відповідній сфері.

2. Космічна діяльність є однією із найбільш наукоємних та високотехнологічних галузей, в результаті функціонування якої розробляється, створюється, випробовується та експлуатується унікальна техніка, використовуються найкращі з наявних у світі технологій. Ця галузь тісно

пов'язана із забезпеченням обороноздатності та зовнішньоекономічних інтересів держави та суспільства. Водночас космічна діяльність є високо ризиковою, і за всіма показниками підпадає під критерії сфер господарської діяльності, що повинні ліцензуватися.

3. Ліцензування є важливим інструментом підвищення економічної та екологічної ефективності космічної діяльності. Наявність відповідного інституту сприяє підвищенню конкурентоспроможності ракетно-космічної продукції.

4. Дозвільно-ліцензійний характер космічної діяльності є прямою вимогою міжнародного космічного права, виконання якої є зобов'язанням України. Це насамперед пов'язане з міжнародною відповідальністю держави за всю космічну діяльність, що здійснюється будь-якими її суб'єктами. А відповідальність передбачає наявність важелів нагляду і контролю, чільне місце серед яких належить ліцензуванню.

5. Практично всі космічні держави, навіть ті, які не мають під своєю юрисдикцією повного циклу космічної діяльності, пішли шляхом створення спеціальних органів управління галуззю, до повноважень яких в першу чергу віднесено надання дозволів чи ліцензій на здійснення певних видів відповідної діяльності.

6. Політика дерегуляції підприємницької діяльності впроваджується в Україні під гаслом наближення до європейських норм і принципів, запровадження в країні європейської бізнес-моделі. А в усіх країнах ЄС держава тримає космічну діяльність під своїм постійним наглядом, у першу чергу через механізми ліцензування.

Таким чином, процес дерегуляції господарської діяльності може стосуватися космічної галузі лише в частині поліпшення процедур ліцензування, більш послідовного впровадження сучасних принципів державної політики у відповідній сфері, але ні в якому разі не мати своїм результатом скасування самого дозвільно-ліцензійного порядку відповідної діяльності, оскільки це прямо суперечить міжнародному праву, іде врозрід із світовою, зокрема європейською практикою, шкодить економічним і екологічним інтересам держави, не враховує специфіку космічної діяльності та її суб'єктний склад.

1. Бекірова Е. Правова природа інституту ліцензування певних видів господарської діяльності // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 10. — С. 95.
2. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 9. — Ст. 79.
3. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 23. — Ст. 158.
4. Ліцензування в Україні / За ред. А. В. Шашкевич. — К.: Юрінком Інтер, 2005. — 414 с.
5. Малишева Н. Р. Чи варто «дерегулювати» сферу космічної діяльності? // Публічне право. — 2016. — № 1. — С. 90—95.
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності» від 18.03.2015 № 357-р // Урядовий кур'єр. — 2015. — 24 квітня. — № 75.
7. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна — 2020» від 12.01.2015 № 5/2015 // Офіційний вісник Президента України. — 2015. — № 2. — С. 14. — Ст. 154.
8. Щербина В. С. Господарське право України: Навч. посіб. — К.: Атіка, 1999. — 336 с.

Стаття надійшла до редакції 01.08.16

REFERENCES

1. Bekirova E. Pravova pryroda instytutu litsenzuvannia penvykh vydiv hospodars'koi diial'nosti. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, No. 10, 95 (2007).
2. Zakon Ukrainy «Pro zasady derzhavnoi rehuliatornoj polityky u sferi hospodars'koi diial'nosti». *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, No. 9, 79 (2004).
3. Zakon Ukrainy «Pro litsenzuvannia vydiv hospodars'koi diial'nosti» vid 02.03.2015 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, No. 23, 158 (2015).
4. *Litsenzuvannia v Ukraini / Za red. A. V. Shashkevych*, 414 p. (Yurinkom Inter, Kyiv, 2005).
5. *Malysheva N. R. Chy varto «derehuliuvaty» sferu kosmichnoi diial'nosti? Puvlichne pravo*, No. 1, 90—95 (2016).
6. *Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia planu zakhodiv schodo derehuliatitsii hospodars'koi diial'nosti» vid 18.03.2015 № 357-r. Uriadovyj kur'ier*, No. 75, 24 kvitnia, (2015).
7. *Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Stratehiu staloho rozvytku «Ukraina — 2020» vid 12.01.2015 № 5/2015. Ofitsijnyj visnyk Prezydenta Ukrainy*, No. 2, 14 (2015).
8. *Scherbyna V. S. Hospodars'ke pravo Ukrainy: Navch. Posib*, 336 p. (Atika, Kyiv, 1999).

Н. Р. Малишева, А. М. Гурова

Институт государства и права им. В. М. Корецкого
Национальной академии наук Украины, Киев

**НОВОВВЕДЕНИЯ В РАЗРЕШИТЕЛЬНОМ
ПОРЯДКЕ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ КОСМИЧЕСКОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: ОБЪЕКТИВНАЯ
НЕОБХОДИМОСТЬ ИЛИ ДАТЬ ВРЕМЕНИ?**

Анализируются изменения, произошедшие в последние годы в космической отрасли Украины в связи со взятым государством курсом на дерегуляцию хозяйственной деятельности. В частности, критически оценивается отмена лицензирования космической деятельности, поскольку это прямо противоречит нормам международного космического права, идет вразрез с мировой, в т. ч. европейской практикой, а также не отвечает специфике космической деятельности.

Ключевые слова: космическая деятельность, дерегуляция, лицензирование, международное космическое право, национальное космическое законодательство.

N. P. Malysheva, A. M. Hurova

Koretsky Institute of State and Law
of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

**NOVATIONS IN PERMISSIVE
PROCEDURE OF SPACE ACTIVITIES:
AN OBJECTIVE NECESSITY
OR A TRIBUTE TO TIME?**

Authors analyze the changes occurred recently in the space sector of Ukraine in connection with the State course to deregulation of economic activities. In particular, there is critically estimated the abolition of licensing of space activities, because it directly contradicts the norms of international space law. It is also contrary to the world practice, including the European one, and does not meet the specific character of space activities.

Key words: space activities, deregulation, licensing, International Space Law, National Space legislation.